די שווארצע בענדער

תורת יואל

גליון מס' 54

אידיש

מיוחד פאר פרחי התלמידים זיך צו באקענען מיטן רבי'נס הייליגע דיבורים

י.ז. הכהן: עורך

חג הסוכות תשפ"ו

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר.

מדרש תודיענו אורח חיים שובע שמחות את פניך.

דארף מען פארשטיין די כוונה פון דעם מדרש וואס שטעלט צו דעם פסוק צו די ארבע מינים?

דער רבי ברענגט א **בני יששכר**, וואס טייטש אויס דעם פסוק: **צדיק באמונתו יחי'**, ווען א מענטש איז נישט קיין מאמין, און גלייבט נאר וואס ער איז משיג מיטן אייגענעם שכל, איז ער גלייך ווי איינער גיט צוריק א פקדון צום איינגעטימער, אזוי ווי ער האט עס באקומען, ווייל די נשמה פון א מענטש איז דאך א פקדון פון השי"ת, און ווען עס קומט די צייט, מוז מען עס צוריק צום באשעפער, און דער מענטש האט גארנישט צוגעלייגט.

משא"כ א צדיק וואס גלייבט אין דברי תורה, וואס איז פיהל העכער פון די אייגענעם שכל און חכמה, ווען עס קומט זיין צייט, וועט השי"ת אים צו געבן נאך יארן, וויבאלד ער האט זיך משתדל געווען מיט עפעס העכערס פון זיין פקדון, וועט השי"ת אים לאזן האלטן דעם פקדון נאך לענגער, און דאס איז פשט **צדיק באמונתו יחי'**, א צדיק מיט זיין אמונה לעבט ער, דאס הייסט ער באקומט צו נאך יארן, ווייל ער איז געווען א מאמין, עכ"ל פון הייליגן בני יששכר.

שלמה המלך זאגט אין **משלי**: **שלשה המה נפלאו ממני**, דריי זאכן וואונדערן מיך: שלשה גייט ארויף, אויף פסח מצה מרור, **וארבעה לא ידעתים** - וואס מיינט די ד' מינים - שלמה המלך האט נישט פארשטאנען, פון וואו וויסן מיר, אז **פרי עץ הדר** מיינט א דייקא א **אתרוג**, נאך ביימער געבן ארויס שיינע פירות, און אזוי אויך די אנדערע מינים, און דער פסוק פיהרט אויס **והמה חכמים מחוכמים**, טייטש דער **יפה תואר**, אז שלמה המלך איז געקומען צום אויספיר, אז מיר האבן דאס בקבלה מדור דור.

און ער גיט א הסבר, אז ס'קען נישט זיין אז די חכמים האבן דאס ממציא געווען, ווייל אויב שלמה המלך וואס ביי אים שטייט **ויחכם מכל האדם** האט זיך געוואונדערט, און נישט געקענט ארויסלערנען אליינס, מוז זיין אז די ד' מינים - לולב - אתרוג - הדס און ערבה, זענען אלע זענען **מקובל מדור דור**, (די גמרא אין סוכה לערנט עס ארויס פון פסוקים, וואס איז נאר אן אסמכתא).

היוצא לנו מזה - פיהרט אויס דער רבי - אז ווען מען נעמט די ד' מינים, אקוראט ווי אונז האבן עס מקבל געווען, דאס ווייזט אויף קבלה און אמונה, איז זייער גוט דער מדרש, **תודיענו אורח חיים**, די ד' מינים לערנען אונז א לעבענ'ס וועג, ווייל איינער וואס לעבט מיט אמונה, באקומט א הוספה צו זיין לעבן, אזוי ווי עס שטייט **צדיק באמונתו יחי'**.

א בינטעל זכרונות

הרה"ח ר' חיים יושע געלבשטיין הי"ו

אנהייב חודש אלול תשל"ג, האב איך געמאכט א ברית פאר מיין זוהן, למז"ט, און כ'האב מכבד געווען דעם סאמבאטהעל'ער רב זצ"ל מיט מוהלת, דער ברית איז פארגעקומען נאך אין די קאנטרי וואכן, במילא בין איך געפארן קיין ליווינגסטאן מענאר ברענגען דעם רב, אויפן וועג דערציילט ער מיר אזוי.

איך בין איצט געווען ביים רבי'ן אין בעלל הארבאר, בנוגע שופר בלאזן, אזוי ווי איך האב שוין לאנגע יארן חזקה צו בלאזן ביים רבי'ן די תקיעות דמעומד, אבער לעצטענס איז מיר שווער געווארן דאס בלאזן, האב מציע געווען דעם רבי'ן, מען זאל זוכן א צווייטן בעל תוקע.

דער רבי קוקט מיך אן, און מעסט מיך אזוי אפ פון אויבן ביז אונטן, און נאכדעם זאגט ער מיר אזוי: **קוק מיך אן, איך קאן מיך קוים רירן, קוים זעך אויפהייבן פון בענקל, אבער אזעלנע חשוב'ע מצוה אויפצוגעבן?**

פארשטייט זיך, זאגט מיר דער סאמבאטהעלער רב, אז נאכן הערן די רייד, וועל איך מיך ווייטער אנשטרענגען און אליינס בלאזן

***

א מעשה געהערט פון הרה"ח ר' בנימין הערש בערקאוויטש ז"ל, וואס איז געווען דערביי, וואס איז פארגעקומען אין די גאנץ בראשית יארן, אין קליינעם ביהמ"ד, אין רבי'ן'ס הויז.

ווי באקאנט פלעגט דער רבי דאווענען שפעט'ליך, און ר' יוסף אשכנזי ז"ל פלעגט צוזאמשטעלן א מנין, און צומאל געדארפט ארויסגיין אויף די גאס אריינרופן א צענטן, פארשטייט זיך אז נישט אלעמאל איז דער צענטער געווען א היימישער.

איינמאל זוכענדיג א צענטער, האט ער געטראפן א איד, א קליין קאפעלע, אן קיין רעקל, בקיצור גוט פאר א צענטן, מ'האט איבערגעגעבן דעם רבי'ן אז ס'איז דא מנין, דער רבי זי"ע קומט אראפ, קוקט זיך אום, באטראכט דעם עולם, און גייט צוריק ארויף.

<u>דער איד</u> האט געפיהלט ווי כאילו דער רבי איז נישט צופרידן מיט אים, די ארומיגע האט פרובירט צו בארואיגן, און ווען דער רבי איז צוריק אראפגעקומען, האט ר' בנימין הערש איבערגעגעבן פארן רבי'ן וואס דא איז פארגעקומען.

דער רבי איז גלייך צוגעגאנגען צום דעם איד, אנגעכאפט מיט ביידע הענט, און געזאגט, <u>איך האב ליעב יעדן איד</u>, **חלילה וחלילה** איך זאל ווי טוהן א איד, נאר וואס דען, איך נוטיג מיך זייער שטארק, אין 3 טויזענט דאללער פאר א דבר מצוה, בין איך געקומען זעהן אויב ס'איז דא איינער פון וועם איך קען בארגען, נישט זעענדיג קיין בר הכי, בין איך צוריק ארויפגעגאנגען, ווייטער זוכן פון וואו איך קאן שאפן די סומע, אבער איך האב חלילה נישט אייך געמיינט, **<u>ווייל איך האב ליעב יעדן איד</u>**.

מנהגים: מ'שיעורי הרה"ג ר' שלמה יואל מאשקאוויטש שליט"א

בעמח"ס הלכה ומנהג

האלטן די ד' מינים, אין ביידע הענט, איז גוט אויך אין איין האנט?

שטייט אין מחבר (סי' תרנ"א) אז מ'נעמט די אגודה אין די רעכטע האנט, און דער אתרוג אין די לינקע, דער **מגן אברהם** איז מסביר, ווייל די אגודה איז דריי מצוות, און דער אתרוג איז נאר איין מצוה

דער בית יוסף אין דעם סימן, ברענגט פון **אורחות חיים**, אויב נעמט מען אלע פיהר מינים אין איין האנט, איז מען <u>נישט יוצא די מצוה</u>, וטעמו, ווייל די גמרא לערנט ארויס פון **<u>כפת</u>** אז מ'בינדט נישט אלע פיהר מינים אינאיינעם, במילא מוז די נטילה אויך זיין געצליך אפגעטיילט, אין צוויי הענד, דער מחבר ברענגט נישט אראפ די שיטה, אבער דער מגן אברהם איז עס יא מעתיק

דער **שלחן ערוך הרב**, איז מעתיק סיי דעם אורחות חיים לחומרא אפי' בדיעבד, און אויך דער ט"ז וואס איז מחולק, און האלט אז נאר די אגודה מוז זיין באזונדער, אבער די נטילה מעג יא זיין אין איין האנט, און איז <u>מכריע לחומרא</u> און פסק'נט, אויב האט מען געהאלטן אלע פיהר מינים אין איין האנט בשעת די ברכה, זאל מען איבערשאקלן אן א ברכה, ווייל ספק ברכות להקל.

לפי זה, בשעת הלל, הקפות און הושענות, וואס איז א המשך פון די מצוה, דארף מען אויך מקפיד זיין צו האלטן אין באזונדערע הענט, אזוי ווערט געברענגט אין **ספר משנת יעקב**, אזוי אויך שטייט אין ספר **חיי עולם נטע** בשם דעם ראב"ד הרה"ג רבי דוד יונגרייז זצ"ל, אז ער האט שטארק מקפיד געווען צו האלטן עקסטער אין צוויי הענט, ע"פ קבלה.

הללו כל עובדי ד', שבחוהו כל יראים ומבקשי**ם**
לרגל הופעת ספרי "הלכה ומנהג" לימי הרצו**ן**
כלי מחזיק אוצר בלום - הלכה, מנהג, והשקפ**ה**
היום נתחיל להבין דינים והלכה, וטעמו להתענ**ג**

מעשיות דערציילט

הרה"ח ר' שלמה בערקאוויטש ז"ל

ידידינו ר' יואל בערקאוויטש הי"ו, גיט איבער ארגינעלע מעשיות, וואס ער האט געהערט פון זיין אומפארגעסליכן פאטער ר' שלמה ז"ל, ר' שלמה האט זיך אלע יארן געקאכט מיט ד"ת און סיפורים פון רביה"ק, אסאך מעשיות וואס ער האט בייגעוואוינט, דרייענדיג נעבן רבי'ן בכל עת מצוא.

איינמאל חול המועד, דער רבי שטייט שוין ביי די טיר, זיך יאגענדינג צום דאווענען, און די רעבעצין רופט זיך אן, אז זי האט נאכנישט געשאקלט לולב היינט, און זי פיהרט זיך נישט צו עסן פארדעם, דער רבי ענטפערט, אוי!! ס'איז שוין זייער שפעט, אבער איך זאג צו, אז היינט וועל איך מיך צויאגן מיטן דאווענען, כדי דו זאלסט נישט מוזן ווארטן לאנג.

יענעם שחרית, האט דער רבי געדאוונט שנעלער ווי געוועגליך, און כסדר געיאגט, ווייל ער האט אזוי צוגעזאגט פאר די רעבעצין.

אלס בחור האט ר' שלמה געמאכט פארן רבי'ן א הערליכע נוי סוכה, זייענדיג באשאנקען מיט גאלדענע הענט, האט ער אויסגעארבעט א עלעקטריק-סיין פון די אושפיזין, (אן אמאליגע בחור'ישע בין הזמנים'דיגע באשעפטיגונג, מ'נעמט א שיינעם טאוול, מ'שנייד אויס די ווערטער און די בילדער זייער פרעציז, מ'קלעבט ארויף א אונטערשלאג פון קאלירטע פאפיער, און די לעקטער שיינט אדורך) ס'איז אויסגעקומען זייער שיין, און מ'האט עס אויפגעהאנגען אין דעם רבין'ס פריוואטע סוכה.

ערב סוכות, דער רבי גייט אריין אין די סוכה באטראכטן די ארבעט, און די נוי סוכה וואס די בחורים האבן אויסגעצירט די סוכה, דער טאוול איז געווען אין צענטער, און די רעבעצין צייגט אן, אז אונטען איז דא א שורה, וואס מ'האט אויסגעלאזט און נישט אויסגעארבעט, דער רבי צושמייכעלט זיך, און הייבט אן מלמד זכות זיין, און זאגט אזוי: די בחורים דארפן דאך דאווענען און לערנען יעדן טאג, אפי' בין הזמנים, איז פארשטענדליך אז זיי האבן נישט געהאט די צייט צו ענדיגן.

מ'שיעורי הרה"ג רבי ישעי' ליכטענשטיין שליט"א (ב)

יריעות קאלומען

מנהג | טעמו | ומקורו

מנהג:
בינדען דעם לולב, קיישעלע

אונזער אנגענומענער מנהג, איז צו נוצן א קיישעלע, וואס האט באזונדערע אפטיילונגען פאר יעדע מין, וואס לכאורה איז דאס ווייט נישט קיין קשר גמור, (ווי געשריבן פאריגע וואך) אין ספר **טעמי המנהגים:** שטייט א טעם צו אונזער מנהג, בשם דער שר שלום פון בעלז זצ"ל, וויבאלד די ד' מינים זענען מרומז צו די **שם הוי'**, און דער שם דארף זיין געשריבן, יעדע אות נאנט איינס צו צווייטן, אבער טארן זיך נישט אנרירן, די זעלבע מיט די ד' מינים, דארפן זיין נאנט אפי' זיי רירן זיך נישט אן ממש.

די קיישעלע, האט צוגעברענגט א גרויסע מחלוקת הפוסקים, צו דאס הייסט א קשר, דער הייליגער חת"ם סופר פסק'נט להלכה, אז ס'איז נישט גענוג, אזוי אויך שטייט אין ביכורי יעקב, כאטש ער איז מודה און שרייבט: **העולם אין נזהרים לאוגדו.**

פון די תלמידים פון בעל התניא, אין קונטרס אחרון, שטייט שארף קעגן נוצן נאר א קיישעלע, און דער מנהג אין חב"ד איז, אז מען מאכט נאר א קשר ע"ג קשר אויף די דריי מינים, אזוי אויך איז מנהג באבוב.

מנהג אבותינו, סיגוט-סאטמאר, איז יא צו נוצן א קיישעלע, רביה"ק פלעגט צוזאם בינדען די דריי מינים מיט צוויי רינגעלעך, און דערנאך ארייַנלייגען אין די קיישעל, (די דריי רינגלעך אויפן לולב - לנוי - האט דער משב"ק געמאכט) ווי הר"ר עקיבא וויינשטאק דערציילט, אז די 9 הדסים האבן געהאט באזונדערע קיישעלעך, איינס פאר יעדן הדס, און די ערבות איז געווען לויז, און דער רבי האט מיט איין קשר געבינדען די 9 קיישעלעך מיט די הדסים, און די ערבות, און דער לולב, און אזוי אריינגעשטופט אין די גרויסע קיישעלע.

די מצוה פון **אגד**, איז א מצוה ווי אלע מצוות, און ס'איז שייך דער כלל פון מצוה בו.. אבער דער ריטב"א בשם הרמב"ן ברענגט, אז א צווייטער זאל מאכן דעם איגוד המינים, כדי ער זאל נישט נתחייב ווערן מיט א שהחיינו בשעת האיגוד, אזוי אויך פסק'נט דער כף החיים,

למעשה אין שו"ע שטייט נישט די הלכה, און מיר פיהרן זיך צו בינדען די אייגענע מינים, רביה"ק פלעגט אליינס בינדען די מינים ערב יו"ט אין די סוכה, אבער נאר דער קשר און נישט די רינגעלעך אויפ'ן לולב, דער עצי חיים פלעגט אליינס ארויפלייגן די רינגעלעך אויך, אויך האט רביה"ק געטוישט די ערבות יעדן טאג, אפי' דעם ערשטן טאג האט ער אויך געטוישט, און נישט גענוצט די ערבות פון בשעת'ן בינדען,

מכתבים למערכת

לכבוד **מערכת תורת יואל** כל אחד בשמו הטוב יבורך

ליינענדיג אין אייער הערליכער גליון פרשת כי תבא, ווי הרה"ח ר' שמואל יצחק ראזינגער הי"ו פארציילט זיינע זכרונות אלס קינד, קרוב צו זיבעציג יאר צוריק, ווי ער האט אינעם שטעטל לוד געזעהן די לעכטיגע צורה פון רביה"ק, **כי קרן עור פניו.** האב איך זיך דערמאנט ממש א גאר ענליכע אויסדרוק וואס כ'האב געהערט פון א איד פאר דריי יאר צוריק, ערב די הילולא פון מרן רביה"ק זי"ע.

איך בין דאן געפארן באזוכן מיין באבע ע"ה וואס האט געוואוינט אין ירושלים עיה"ק. עס איז געווען מאנטאג פרשת ראה כ"ה אב ווען כ'בין ארויפגעפארן קיין גליל, אבער אינמיטן וועג איז צוגעפאלן די נאכט און מ'האט געדארפט דאווענען מנחה, האט דרייווער אריינגעלייגט אינעם דזשי.פי.עס. וואו דער נאנסטער שול איז, ס'איז געווען עטליכע מייל ווייטער אין א שטעטל וואס הייסט זכרון יעקב אויף די הרי הכרמל.

זענען מיר אנגעקומען דארט אין א קליין שול'כל פון פרומע אידן, יראים ושלמים, וואס האבן פונקט זיך געשטעלט דאווענען. נאך מנחה זענען עטליכע אידן צוגעקומען צו אונז און גענעבן שלום, און ווי דער סדר איז, האבן זיי געפרעגט פון 'וואו קומט א איד'. האב איך זיי פארציילט אז כ'בין א גאסט פון ניו יארק, און כ'בין א סאטמארער חסיד. האבן זיי אלע באלד געוואוסט צו זאגן אז היינט נאכט פאלט אויס די יארצייט פון רבי'ן כ"ו אב.

אויף מיין פראגע צו איינער פון זיי האט אמאל געזען דעם רבי'ן, האט איין עלטערער איד מיר פארציילט אז ער האט אלס קינד געוואוינט אין די שטאט לוד, און ער געדענקט אז ווען דער רבי איז געקומען באזוכן אין ארץ ישראל בשנת תשי"ט, איז דער רבי געפארן פון חיפה קיין ירושלים מיט די באן, און אויפ'ן וועג איז דער באן דורכגעפארן די שטאט לוד, וואו א ריזיגער עולם פון אלע ארומיגע שטעטלעך זענען זיך צונויפגעקומען מקבל פנים זיין דעם סאטמארער רבי'ן. און זיין טאטע האט אים אויך מיטגענומען אלס יונגעל ענטפאנגען דעם סאטמארער רבי'ן. זאגט מיר דער איד: **"כ'געדענק נאך פון דעמאלטס די ליכטיגע צורה פון רבי'ן עס האט געלאכטן און געשיינט ממש ווי א מלאך!"** דאס איז געווען די איינציגסטע מאל וואס כ'האב געזען דעם רבי'ן אבער זיין הייליגע צורה גייט מיר נישט ארויס פון קאפ עד היום הזה שוין באלד 70 יאר שפעטער. דערביי זענען עטליכע מתפללים געבליבן שמועסן און פארציילן איבער די גדלות פון מרן רביה"ק מסאטמאר זי"ע.

איידער איך בין אוועקגעפארן פון דארט האב איך עספיעט, און געכאפט א בילד צו פאראייביגן דעם היסטארישן מאמענט ווי עס ווערט מקויים דעם פסוק **אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו,** א קבוצה אידן פון אלע ערליי שיכטן זיצן ערגעץ אין א פארשטופטן שטעטל אין ארץ ישראל, און רעדן עובדות וסיפורים בגדולתן של אותו צדיק יסוד עולם מרן רביה"ק זי"ע.

א יישר"כ פאר אייער הערליכע ארבעט, וחפץ ה' בידכם יצליח

יואל בלומענפעלד